Köszöntő
a Magyar Tudományos Akadémián
2026. november 3.

Tisztelt Elnök Úr!
Tisztelt Főtitkár Úr és Főtitkárhelyettes Asszony!
Tisztelt Alelnök Asszony és Alelnök Urak, Professzor Asszonyok és Urak!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

„Az Akadémia (…) céljának, irányelveinek nem évtizedeken, de évszázadokon keresztül változatlanoknak kell maradniok. Nem olyan, mint a hajó, mely ismeretlen tengeren kalandos fölfedező útra indul, inkább olyan, mint a világító torony, mely a tévedező hajósnak a biztos kikötő helyét mutatja. A Magyar Tudományos Akadémia a tudomány világtengerén a magyar kikötőt jelzi."

Eötvös Loránd akadémiai elnöki székfoglalójának gondolataival, szeretettel és tisztelettel köszöntöm mindannyiukat a Magyar Tudomány Ünnepén. Azokat ünnepeljük, akik idehaza és határainkon túl a megismerésnek szentelik életüket, s gyarapítják tudásunkat önmagunkról és a világról.

Engedjék meg, hogy először személyes emlékeimet idézzem fel.

Az egyetem után az első munkahelyem a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézete volt. Ott tapasztalhattam meg a kutatómunka szépségét és szabadságát, s ott nyílt meg előttem a nemzetközi tudományos élet gazdagsága is.

A pártállam éveiben az intézet olyan szellemi védőernyőt jelentett, amit ma már nehéz elképzelni. Hozzáférhettünk a külföldi szakirodalomhoz, részt vehettünk nemzetközi kutatásokban, megismerhettünk más jogrendszereket és gondolkodásmódokat. Ami ma természetes, az akkor kivételes lehetőségnek számított.

E közeghez olyan tudósok munkássága kötődött, mint Eörsi Gyula, Peschka Vilmos, Herczeg Géza, Lamm Vanda, Lőrincz Lajos, Sajó András, Harmathy Attila, Mádl Ferenc és Sólyom László. Közülük többen később a rendszerváltásban és a demokratikus intézmények megteremtésében is történelmi szerepet vállaltak.

Én magam leginkább Lőrincz Lajoshoz, a Magyary-iskola egyik legmeghatározóbb képviselőjéhez kötődtem. Tudományról, kutatásról és hivatásról vallott nézetei mindmáig mérvadók számomra.

Ezekből az évekből tudom, hogy egy tudományos műhely hatása messze túlér az ott megszülető munkákon. A közös gondolkodás, a szakmai vita, a mesterek és tanítványok kapcsolata olyan szellemi örökséget teremt, amely egy egész életpályát végig kísérhet.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ennek az örökségnek a megőrzéséért az elmúlt években is sokaknak kellett helytállniuk.

Az Akadémia a rendszerváltás óta szervezetét és működését alapjaiban érintő változásokon ment keresztül. Egy részüket maga kezdeményezte, más részükre a körülmények kényszerítették.

E változások jelentős része Lovász László és Freund Tamás elnöki megbízatásának idejére esett. Köszönet a helytállásukért és az Akadémia közösségéért vállalt felelősségükért, akkor is, ha erőfeszítéseik nem mindig vezettek a remélt eredményre.

Láthattuk, miként halványult el más szakmai műhelyek és hivatásrendek tekintélye, szűkült önállóságuk és szorultak háttérbe a szakmai szempontok a vezetői kinevezésekben. Ezért különösen nagyra kell becsülnünk, amit a magyar tudomány közössége megőrzött.

Meggyőződésem, hogy az Akadémia és a kutatóintézetek fennmaradása annak a Lőrincz Lajos által is képviselt hivatástudatnak köszönhető, amely a szakmai tisztességet és a köz szolgálatát változó körülmények között is mércének tekinti.

Köszönet illeti ezért mindazokat, akik a bizonytalanságok közepette is folytatták kutatásaikat, fenntartották műhelyeiket és gondoskodtak arról, hogy legyen, aki munkájukat tovább viszi.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A magyar tudomány egészét ünnepeljük, de tudjuk, hogy a tudományban semmi sem kizárólag nemzeti. Minden jelentős felismerés mások munkájára is épül, s az emberiség közös tudását gazdagítja.

A tudományos gondolkodás lényegéhez tartozik a nyitottság, más kultúrák és rendszerek megoldásainak kritikus vizsgálata, a megismert tapasztalatok összevetése saját történelmünkkel és társadalmi viszonyainkkal.

Ez a szemlélet érdeklődést kíván mások iránt, s nézetkülönbségek esetén is türelmet az érvek meghallgatásához. A tudományos közösség felelőssége, hogy őrizze a kulturált vita hagyományát, az új iránti kíváncsiság értékét.

Az Akadémia alapításának évfordulója is emlékeztet, különleges intézmény ez, kivételes hivatással. Megmutatja a világnak, kik vagyunk mi magyarok, s mivel járulhatunk hozzá az emberiség előtt álló kérdések megválaszolásához. A falai között és a hozzá kapcsolódó

műhelyekben megszülető tudás az ország polgárainak életére hatással van és nemzeti identitásunknak is alkotóeleme.

Széchenyi felajánlása mögött az a felismerés állt, hogy az ország felemelkedéséhez kiművelt emberfőkre van szükség. E felismerés érvényéből két évszázad semmit sem von le.

A tudásban erő van. „A tudás hatalom” - tartja a régi mondás. Megszerzése és gyarapítása a nemzet számára létkérdés. A belőle fakadó erőt a haza és a közösség szolgálatába kell állítani; ugyanakkor éppen ez az erő ébreszt újra és újra törekvéseket a tudomány befolyásolására.

A magyar tudománynak szüksége van az Akadémia tekintélyére és iránymutatására. Hivatásának betöltéséhez teljes szabadságra és tudatos felelősségvállalásra van szüksége. Csak üdvözölni lehet az egységes akadémiai kutatóhálózat helyreállításának szándékát.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az Akadémia szabadsága alkotmányos alapvetés. A tudományos és művészi alkotótevékenység szabadságát alkotmányos rendünk évtizedek óta elismeri. Ideje végre e garanciának maradéktalanul érvényt szerezni.

Jogászként különösen fontosnak tartom, hogy ez a szabadság az intézmények mindennapi működésében, a szakmai döntések rendjében és a kutatói életpályák kiszámíthatóságában is megmutatkozzék. Történelmünk arra tanít, hogy olyan érték ez, amelyet időről időre meg kell védeni.

A kutatónak szabadon kell feltennie kérdéseit, megválasztania módszereit és közölnie eredményeit. Következtetéseiben a megismert tényekhez és a bizonyítékokhoz kell igazodnia, akkor is, ha azok kényelmetlenek a mindenkori hatalom számára.

Legyen a tudomány a tudósoké.

A politikai hatalom gyakorlói tudományos kérdésekben akkor is kívülállók, ha maguknak is van tudományos előéletük. Tisztségük nem jogosítja fel őket arra, hogy szakmai vitákat hatalmi szóval döntsenek el. A tudomány szabadságának elvéből világos felelősség következik számukra, hogy biztosítsák a kutatás feltételeit, figyeljenek az eredményeire és tartsák tiszteletben művelőinek önállóságát.

Ugyanilyen fontos, hogy a kutatók, a tudományos intézetek és az egyetemi műhelyek szabadon és összehangoltan dolgozhassanak. Együttműködésük teremtheti meg azt a szakmai környezetet, amelyben a tehetség és a hosszú távú kutatások is kiteljesedhetnek.

A szabadság elválaszthatatlan a felelősségtől. A kutatás tisztasága, az eredmények ellenőrizhetősége és a tévedés beismerésének képessége alapozza meg a tudomány hitelét.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A magyar tudomány jövője az oktatásban is formálódik: amikor egy tanár bátorítja tanítványa kíváncsiságát, vagy egy-egy tapasztalt kutató önálló feladatot bíz fiatalabb kollégájára.

Az oktatók és kutatók megbecsülésének ezért munkafeltételeikben és javadalmazásukban is meg kell jelennie. A fiataloknak látniuk kell, hogy a tudományos pálya hosszú távon folytatható hivatás, és az ország értékeli a munkájukat.

Magyarország elemi érdeke, hogy fiataljai teljeskörűen részt vehessenek az Erasmus-programban és a nemzetközi tudományos együttműködésekben. A külföldön megszerzett tudás és szakmai kapcsolatok egész hazai műhelyeket gazdagíthatnak. Ehhez itthon olyan feltételeket kell teremtenünk, amelyek közé érdemes hazatérni, és amelyekkel külföldről is érdemes szakmai kapcsolatot fenntartani.

1956 hetvenedik évfordulóján különös súlya van ennek a gondolatnak. A forradalom leverése után közel kétszázezer honfitársunk hagyta el az országot, köztük számos egyetemi hallgató és értelmiségi, akik előtt talán külföldön nyílt meg a tudományos pálya.

Hiányuk veszteségét sohasem mérhetjük fel teljesen. Nem tudhatjuk, milyen hazai műhelyeket teremtettek volna, hány fiatalnak adhatták volna tovább tudásukat. Külföldi teljesítményükre büszkén tekintünk, a megszakított kapcsolatok eredménye pedig arra kötelez, hogy ma minden lehetőséget megragadjunk a magyar tudomány erőinek összekapcsolására.

Az előttünk álló feladatok ezt az együttműködést különösen sürgetővé teszik. Az éghajlat változása, az egészség megőrzése, a mesterséges intelligencia térnyerése olyan kérdéseket vet fel, amelyek megválaszolásához a különböző tudományterületek közös munkájára van szükség. A technológiai lehetőségek mellett értenünk kell azok emberi következményeit, jogi és erkölcsi vonatkozásait is.

E tudásnak el kell jutnia a társadalomhoz. Érthetően kell szólnunk arról, mire adnak választ az új eredmények és milyen kérdéseket hagynak még nyitva.

Ebben anyanyelvünknek is nélkülözhetetlen szerepe van. Az Akadémia alapítóinak törekvése, hogy a tudományokat magyarul is műveljük, ma is kötelez bennünket. Gondoskodnunk kell arról, hogy a legújabb ismeretek magyarul is pontosan megfogalmazhatók, taníthatók és megvitathatók legyenek. Így válhatnak közös műveltségünk részévé, s így őrizheti meg nyelvünk a világ megértésének képességét.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A magam pályáján megtapasztaltam, milyen útravalót adhat egy tudományos közösség. Azt kívánom, hogy a most induló fiatalok is találjanak mesterekre, kapjanak bizalmat és legyen lehetőségük képességeikhez méltó munkát végezni.

Elődeink örökségét azzal becsüljük meg, ha gondoskodunk munkájuk folytatásáról. Ha a kutatás szabadságához biztos feltételeket, a teljesítményhez megbecsülést, a tehetséghez lehetőséget társítunk.

Himnuszunk költője, Kölcsey Ferenc, aki maga is az Akadémia tagja volt, egyetlen verssorban foglalta össze korának nemes törekvését: „Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derűl!”

Kívánom, hogy ez a szándék vezesse a magyar tudomány művelőit, munkájuk pedig szolgálja hazánk gyarapodását és az emberiség javát.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.